

Põhioskused ja *Bildung*

– a Kontseptsioon

BILDUNG

1. Keerukad ühiskonnad eeldavad põhioskuste arendamise võimalusi kogu elukaare vältel

Arvukad väljakutsed ja kiired muutused Euroopa ühiskondades nõuavad meilt täiskasvanuhariduse rolli ja eesmärkide übermõtestamist. Käesolevas artiklis uurime, kuidas *Bildungi* kontseptsioon aitab kujundada terviklikumat arusaama põhioskuste õppimise vajadusest ja eesmärkidest.

Tänapäeva keerulistes ühiskondades toimimiseks ja arenemiseks vajame mitmesuguseid põhioskusi. Näiteks lõputu hulk info- ja suhtluskanaleid on tekitanud vajaduse uut tüüpi kirjaoskuse järele, et tulla toime info aktiivse otsimise, hindamise, tõlgendamise ja toimetamise vajadusega. Samuti vajame oskust kriitiliselt mõelda, et mõista, kuidas meid mõjutatakse, kuid ka teadmist sellest, kuidas me ise saame olla info tõlgendajad ja vahendajad. Millised on tänapäeva põhioskused? Kes peab neid õppima? Kas need on midagi, mis inimesel kas on või ei ole?

Soovitame põhioskuste määratlemisel kasutada eluoskuste (*life skills*) lähenemisviisi. Eluoskused hõlmavad kirjaoskust, digivõimekust, keskkonnateadlikkust, kodanikuoskusi, isiklikku suutlikkust ja inimeste vahelise suhtlemise oskust, terviseteadlikkust, finants- ja arvutamisoskust.

Piisavad põhioskused võimaldavad kaasata ja osaleda keerulises ning kiiresti muutuv asinfoühiskonnas. Euroopa Komisjon rõhutab Euroopa sotsiaalõiguste sambas üksikisiku õigust ühiskonnaelus osaleda:

„Igaühel on õigus kvaliteetsele ja kaasavale haridusele, koolitusele ja elukestvalem õppele, mis arendab võtmepädevusi ja põhioskusi. Võtmepädevusi ja põhioskusi vajavad kõik isiklikuks eneseteostuseks ja arenguks ning tööalase konkurentsivõime, sotsiaalse kaasatuse ja kodanikuaktiivsuse tagamiseks. (Euroopa Komisjon, 2019)

Vaadates veelgi kaugemale, nähakse põhioskusi kui inimõigust, sest seal, kus need on välja kujunenemata, toimub rõhumine (Paulo Freire 1970).

Bildung Erasmus+ projekt, mida juhib Euroopa Täiskasvanute Hariduse Assotsiatsioon (EAEA), aitab kaasa põhioskuste ümbermõtestamisele, kasutades terviklikku *Bildungi* kontseptsiooni. *Bildungi* kontseptsioon rikastab arutelusid ja põhioskuste õpetamise praktikat.

2. *Bildungi* kontseptsiooni panus põhioskuste õpetamisse ja õppimisse

Bildungi kontseptsioon põhineb neljal sambal: ülekantavad teadmised, mitteülekantavad teadmised, vastutustunde arendamine ja kodanikuvõimestamine. *Bildungi* olemus ei ole ainult teadmised, vaid ka oskus ja motivatsioon maailma paremaks muuta ning sellele vastav tegutsemine.

Peame omaks võtma tervikliku arusaama põhioskustest kui eluks vajalikest oskustest ja pakkuma õppimisvõimalusi kogu eluks. Eluoskusi tuleb õpetada dialoogilisel viisil, mis seob need õppijate vajadustega. See on hädavajalik, et anda kodanikele oskused teha teadlikke otsuseid ja tegutseda maailmas, mida kujundavad sellised suundumused nagu kliimamuutus, digitaliseerumine ja sotsiaalne lõhe.

Seostades tervikliku arusaama eluks vajalikest oskustest *Bildungi* ideega, tuleks põhioskuste õppes arvestada järgmiste aspektidega:

- Terviklik lähenemine. Põhioskuste mõistmist tuleb avardada eluoskuste suunas.
- Õppijakeskne lähenemine. Lähtepunkt on pigem osalejate õpivajadused kui etteantud õppekava.
- Dialoogilised meetodid. Õppimine ei saa olla „ülalt alla”, vaid tunnustatakse igaühe teadmisi. Koos õppimine. Õpetaja õpib samuti.
- Kaasav lähenemine. Osaleda võivad kõik ning kaasatud on eri vanuses ja/või taustaga õppijad.
- Kodanikuvõimestamise lähenemisviis. Õppijaid tuleb juhendada, kuidas toetada ja mõjutada muutusi. Tuleb tugevdada enesetõhusust ja iseseisvust.

3. Soovitused

3.1. Soovitused makrotasandil (poliitikakujundajad, otsustajad... kohalikul, piirkondlikul või riiklikul tasandil)

Makrotasandi soovitude eesmärk on laiendada õppimise mõistet ja juhtida tähelepanu tänapäeva ühiskonnas vajalikuks peetavatele oskustele:

- Väärtustage elukestvat ja mitteformaalset õpet: kiiresti muutuvus ühiskonnas vajame paindlikke mudeleid ja uusi õppimisvõimalusi. Seda tuleb arvestada ka rahastamisvahendite puhul.
- Täiskasvanute koolitus aitab inimestel kohaneda uue reaalsusega. Oluline on tunnistada, et me vajame õppimist kogu eluks, mitte ainult õppimist töökoha saamiseks. Laiema eesmärgiga terviklikku õpet on praegu vaja rohkem kui kunagi varem.
- Ärge hüljake kedagi – see peaks olema kogu ühiskonna arengu ja eriti täiskasvanute õppe juhtpõhimõte.
- Kaasake täiskasvanuhariduse poliitika kujundamisse kodanikeühenduste esindajad ja organisatsioonid. Nemad teavad täiskasvanute koolituse pakkujate ja õppijate vajadusi.
- Pakkuge võimalusi põhioskuste õppimiseks. Investeeri rohkem põhioskuste koolitusse. Pöörake tähelepanu erinevate sihtrühmade vajadustele.

3.2. Soovitused meso tasemel (ALE organisatsioonid, õppekeskused...)

Mesotasandi soovitude eesmärk on pakkuda paindlikke õpikeskkondi, kaasata õppijate kogukondi õppe planeerimisse ja leida uusi viise teavitustöö tegemiseks:

- Pakkuge õppijatele võimalusi väljendada oma seisukohti ja osaleda õppekorraldust puudutavates otsustes. Korraldage osaluspraktikaid, mille kaudu õppijad saavad väljendada oma huve, vajadusi ja uudishimu.
- Looge mitteformaalsemaid keskkondi ja pakkuge õppimisvõimalusi, mis on seotud tegeliku elu konteksti ja olukordadega. Õpetamine võib seejuures endiselt olla eesmärgipärane.
- Toetage täiskasvanute õpiprotsesse.
- Kui soovime suurendada õppes osalemist, peame olema õppetöö korraldamises paindlikumad ja loovamad. Nt võivad reaalse olukordadega seotud õpikeskkonnad suurendada pühendumust ja hõlbustada õppijate emotsionaalset sidet teemaga.
- Investeeri teavitustöösse: vähemate õpikogemustega inimesed ei otsi sageli õppimisvõimalusi. Kuigi puudujäägid põhioskustes või eluks vajalikes oskustes takistavad õppimisvõimalusi ja potentsiaali arendamist ning ühiskonnaelus osalemist, ei taju inimesed alati seost igapäevaelus ootavate proovikivide ja oskuste puudumise vahel.
- Looge võrgustik teiste organisatsioonidega, et saada teavet võimalike õppimisvajaduste kohta. Ühiselt kavandatud kursused aitavad arendada

õppimisvõimalusi, mis vastavad õppijarühmade tegelikele vajadustele. Samuti võib koostöö luua võimalusi edasiseks õppimiseks.

3.3. Soovitused mikrotasandil (koolitajad, koolitajate kursuste väljaõpe...)

Mikrotasandi soovituste eesmärk on võtta õppeprotsessis kasutusele õppijakeskne lähenemine ja meetodid, samuti anda õppijatele võimalus laiendada oma kuuluvusringe. Eesmärk on anda õppijatele võimalus isiklikuks kasvuks ja suurendada vastutustunnet ümbritseva keskkonna ees:

- Kasutage meetodeid, mis kaasavad õppijaid ja hõlbustavad õppekavade vahelist õppimist, nagu probleemipõhine õpe, kaastõelise õppimine ja juhtumiuuringud.
- Kasutage õppijakeskset lähenemist. Olge avatud õppijate huvidele ja probleemidele ning näidake üles paindlikkust, et kohandada õppeprogrammi nende vajadustega.
- Looge turvaline keskkond, kus väärtustatakse kõiki grupi liikmeid ja õpitakse üksteiselt teadlikult. Toetage emotsionaalsete sidemete tekkimist, koostööd ja teadmiste-oskuste jagamist.
- Arendage dialoogi.
- Kaaluge kogukonna kaasamist, olenemata sotsiaalsest staatusest või hariduslikust taustast. Me kõik õpime üksteiselt, seega proovige koguda õppeprotsessi erineva taustaga inimesi.

